

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris Theologia Tripartita Universa

Complectens nunc Bibliothecam perfectam Viri Ecclesiastici, ordine
sequenti

Controversiae Heterodoxae Ac Scholasticae - Cum speciali Notitia rerum
Modernarum, & Chronologia totius Monarchiae Sacrae, & Saecularis,
Pontificum, Conciliorum &c. Haeresum omnium, ac Propositionum
damnatarum Mundi Sex Aetatum ...

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Articulus III. Confusio & discordia sectarum quæ ex Lutheranismò & aliis
prodierunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38447

ri potest, ut Rex aliquis per suos ministros. Tandem illi Deum terris relegatum suo cælo circumferberent, cum impio apud Psalmistam Cælum cæli Domino, terram autem dedit filiis hominum.

Quantitatem in Deo, quæ sine divisibilitate non concipitur, constituit à Remonstrantibus cum Vorstio, ostendunt & accusant Contra-Remonstrantes. De hac enim quantitate sic loquitur Conradus Vorstius lib. de Deo pag. 239. ut dicat negari non posse magnitudinem etiam propriè dictam Deo in S. Scriptura attribui: ac porò interrogat: *Quid veter etiam Spirituum, imò & Deum ipsum suam habere Spiritualem magnitudinem, non sensibilem quidem, sed aliquo tamen modo intelligibilem.* Et pag. 240. contradictionis insinuat quod dictum est ab Augustino lib. 5. de Trinitate cap. 2. Deum esse magnum sine quantitate. Denique pag. 241. *Cum, inquit, Deus respectu substantiæ suæ magnus esse dicitur, certè aliquam hic Quantitatem & cogitari, & esse oportet.* Ac pag. sequenti: *Firmè credo Deum respectu substantiæ verè magnum esse.* Quis tales de Deo ex schola Calviniana errores non abhorreat, nisi, ut quidam loquitur, pro cerebro cucurbitam habeat?

Immutabilitatem Deo adimunt Remonstrantes: Quod adeò perspicuè ostenditur, ut de eo etiam ipse Jacobus Rex Angliæ anno 1611. per litteras ad suum Legatum, illos graviter accusaverit. Patet error ille gravissimus ex eodem Remonstrantium Doctore summo Conrado Vorstio pag. 212. *Divina voluntas semper principium cuiusdam mutabilitatis est, etiam in ipso Deo, quippe per quam Deus aliter atque aliter habere se & potest, & solet, tum volendo, tum contemplando.* & pag. 213. *Absoluta & simplex immutabilitas hac in parte Deo attribui non debet. Hoc enim nihil aliud esset, quam actionem Dei liberam, hoc est, à libera causa pendentem, cum ipso Deo confundere, sive essentiam & voluntatem, hoc est actionem volendi, seu volitionem Dei unum idemque esse affirmare.* Et sæpiùs alibi. Nec in hoc dissimilis est ejusdem farinae Doctor Socinus tract. de Deo &c. pag. 92. *Aliud, inquit, est Deus ipse, aliud virtus ipsius.*

Audi & in hoc non minus absona, & Deo prorsus indigna docentem Martinum Lutherum lib. de Concil. & in Confess. de cana domini, ubi præfatè affirmat Christi divinitatem esse passibilem, imò & reipsa passam. Theodoretus illa phrasî, *Christus in quantum Deus impassibilis est, nunquam ferenda est*; effatum est commune Lutheri asseclis Selneccero, Gerlachio, Smidelino, Illebio, Musculo. Consideret hæc serid quilibet Sectis illis salutem suam fidendam putat.

Supposita Dei immutabilitate illà quam Catholici profitentur, Libertatem Deo ademptam volunt Remonstrantes, de quo illos vehementer inculant Contra-Remonstrantes. Sic loquitur Vorstius lib. de Deo pag. 448. *Deus penam non nisi aliquatenus irritus, hoc est, cum quadam animi tristitia & displicentia infligit.* Aliter sanè Augustinus lib. 5. de civit. Dei, cap. 10. *Dicitur, inquit, Deus omnipotens, faciendo quod vult, non pariendo quod non vult, quod si ei accideret, nequaquam esset omnipotens.*

Impeccabilitas Dei manifestè destruitur per hoc quod Contra-Remonstrantes, secuti Lutherum, & Calvinum, illum asserant esse authorem peccati, quod hic supra ab initio ostensum est. Declaratur illud breviter hoc Syllogismo. Qui Deum facit authorem peccati, negat il-

lius impeccabilitatem: Atqui assecla illi Calvinus ac Lutheri faciunt Deum authorem peccati, ad illud impellendo, ac necessitando: Ergo negant illi Dei impeccabilitatem. Annoremus hic unum, ex pluribus, Calvinus effatum brevissimum lib. 3. instit. cap. 23. §. 8. *Lapsus est primus homo, quia Dominus ita expedire consuevit.* Et ne intelligas de voluntate Dei tantum permissiva, prohibet ipse Calvinus lib. 1. cap. 18. §. 3. *Itam, inquit, satis apertè ostendi, Deum vocari eorū omnium authorem, quæ isti Censores volunt, otioso tantum ejus permissu contingere.* De veracitate & sinceritate Dei, accusant Remonstrantes non rectè sentire Contra-Remonstrantes. Hi tamen videri possunt Calvinus conformes, qui modum Dei agendi sic describit: lib. 3. Instit. cap. 24. §. 13. *Ecce vocem ad eos dirigis, sed, ut magis objurdescant: lumen accendit, sed ut reddantur cæciores: doctrinam profert, sed quæ magis obstupescant: remedium adhibet, sed ne sanentur.* Demum ad prædicta generatius advertet, si quando vili sunt illi paulò aliter loqui, deprehenso esse vel fucum facere voluisse, vel contradictionis convinci.

Sapientiâ, bonitate, & justitiâ, Deum velle spoliare Contra-Remonstrantes, contendunt Remonstrantes, idque ex eorum doctrina deduxit Jacobus Arminius, & Hollandiæ Ordinibus demonstravit in declaratione sent. de prædest. Ecce inter quas procellas, & errorum fatales charybes Navicula religionis Bataviæ non tantum miserè fluctuat, sed pridem submersa est, de quibus præter memoratos Maxim. Sandeus, aliique quædam fufus deducunt.

Ex his facile colliges primò, Antilogias manifestas Doctorum Batavicoꝝ circa prima & essentialia Religionis Christianæ fundamenta. Secundò, illa nullatenus posse consistere cum veritate & unitate Fidei Christianæ ad salutem necessariò requisita. Tertio, Neminem his perspectis, sine summa temeritate, posse suam salutè æternam credere Sectis sic fluctuantibus, ac dissidentibus in ipsis primis fidei Christianæ principiis, ubi ante oculos habet Ecclesiam Romanam ab ipsis Apostolorum temporibus in unitate fidei toto semper orbe diffusam, & aliis veræ Ecclesiæ Notis manifestis insignitam, quas supra Partis I. cap. 3. demonstravimus.

ARTICULUS III.

Confusio & discordia tot Sectarum quæ ex Lutherano, & aliis prodierunt.

NON potest esse unitas, aut veritas Fidei in Ecclesia Lutherana, cujus præcipua membra & quasi primi Apostoli, in sua doctrina neque cum Lutero, neque inter se concordant, sed ubi mox prodierunt in Sectas varias sibi, Lutero, ac Evangelio contrarias degenerarunt, uti hic apertè demonstro.

Ac primò, ipse Lutherus in Saxonia circa annum 1517. ubi matrem suam Ecclesiam Romanam viperino more laniare exorsus est, mirum dictu in quot se figuras moreque transmutaverit, ut novum aliquod Religionis monstru efformaret. Etenim ex ipso non Secta unica, sed tres immundi Spiritus (quales Apocalypsis cap. 13. dicuntur exire de ore pseudo-Propheta) primo velut partu prodierunt. Hi sunt Homologistæ, Anabaptistæ, & Sacramentarii. Et quia tres sunt qui veritati testimonium dant in terra, Spiritus, Aqua, & Sanguis, Baptifinum Aquæ inquinaverunt Anabaptistæ, Spiritum

veritatis in potestate Clavium oppugnantur. Homologistæ, Sanguinem Domini profanarunt Sacramentarii, ne ullum veritati testimonium in terris integrum permaneret.

At ecce ex *Anabaptistarum* Spiritu cænofo quot illico Sectæ, veluti totidem ranæ, pullularunt. Ex his enim alii à cæteris divisi se *Adamias* appellant, quod Adamum in statu innocentie se imitari profiteantur. Alii dicuntur *Sabbatharij*, quia Sabbathum more Judæorum, non diem Dominicum colendum esse docent: neque de Christi divinitate rectè sentiunt, ad Judæorum Messiam proclives. Alii se *Clanularios* Christianos vocant, quod existiment sibi sufficere fidem clam solo corde profiteri, & si rogentur an sint Anabaptistæ, licere id ad vitandum periculum apertè negare. Alii contra *Manifestarij* nuncupantur, qui proflus impij esse docent, si rogentur, se Anabaptistas inficiari. Sunt & alii dicti *Tacentes*, qui nolunt amplius esse docendum aut prædicandum, eo quod mundus jam indignus sit, ut verbum Dei audiat. Sed & alii reperuntur dicti *Enthusiastæ*, eo quod jactent se divinis revelationibus intrus è cælo doceri, ac diu velut mortui jacent, quasi interea divinis colloquiis fruerentur.

Jam verò ex secunda Lutheri sobole, qui sunt *Sacramentarij*, quanta Sectarum colluvies effluerit inspiciamus. Cum enim Lutherus scribens contra Leonem Pontificem, & in Libello de formula Missæ doceret in Eucharistia neutram speciem, sed solam Sacramenti fidem ad salutem sufficere, occasionem præbuit Carlostadio, & Zuinglio, ut de hoc Sacramento Berengarii hæresim renovarent. Hinc igitur orti *Zuingliani*, qui negant verum & substantiale Corpus Christi in Eucharistiæ Sacramento contineri.

Verum de hoc dogmate en quanta mox inter illos dissensio oborta est; quot pane capita, tot de vero hujus dogmatis sensu sententia prodierunt. Alii ex *Zuingliani* dicti sunt *Significativi*, qui Christi verba, Hoc est Corpus meum, sic intelligi volunt, ut verbum, Est, idem sit quod, significat Corpus meum. Ast alii dicti *Tropistæ*, qui verbo, Est, in propria significatione relicto, contendunt tropum esse admitendum in voce, Corpus, ut intelligatur tantum in Eucharistia Corporis figura. Ab his omnibus dissentiunt *Energici*, qui ut propius ad verba Christi accedere videantur, Corpus Domini dicunt intelligi debere per metonymiam, pro energia Corporis Christi, hoc est, pro effectu quod Corpus Christi in Cruce oblatum in nobis operatur, & cum his sentit Calvinus. Alii dicti *Arabonarii* statuunt aliud ab his omnibus diversum, nempe Cœnam Domini præberi tanquam arabonem, investituram, aut pignus Corporis Christi nobis donati. Præter hos sunt & alii ex eadem Lutheri sobole qui Corpus Domini in Eucharistia omnino adesse concedunt. Verum & inter illos quanta in uno puncto fidei discordia! Alii admittunt Corpus esse sub vero pane illic permanente, alii in pane, alii circa panem. Prolixum foret vel de hoc uno fidei mysterio cæterorum pugnantia inter se deliria recensere. Ex quibus luce meridiana clarius ostenditur, Lutheri Sectam non veram Ecclesiam, sed errorum inter se dissidentium sæcundum esse seminarium.

Tertius errorum Spiritus quem evomuit Lutherus fuerunt *Homologistæ*, cujus Sectæ præcipuus semper scopus fuit Sedem Apostolicam, & in ea potestatem Clavium à Christo traditam funditus evertere; in hanc Confessio Augustana, & cum ea Melanthon totus conspirat. Sed & hi *Confessionistæ* in plures Sectas dividuntur, ex iis enim alii dicuntur *Rigidi* quorum duces erant Illyricus, Gallus, Morlinus &c. qui profitentur se Lutheri dogmata integra & inviolata tueri, ut nullum esse homini liberum arbitrium, opera bona non esse necessaria ad salutem, ritus & cæremonias omnes ab Ecclesia exterminandas, & alia quæ à Luthero dubiè pronuntiata, ab illis, in summo rigore defendenda suscipiuntur, Quin & ipsi *Rigidi* in varias factiones, & opinionum portenta dissecantur, ex quibus prodierunt *Antinomi*, *Samosatenenses*, *Inferiani*, nec non *Antadiaphoristæ*, qui nullas cæremonias veteres, sed aliquas tantum novas admittunt, & *Anticalviniani* qui contra Calvinum credunt verum Christi Corpus in Eucharistia contineri, ac *Bisacramentales* qui duo tantum statuunt Sacramenta, Baptismum, & Cœnam Domini; ac *Trisacramentales*, qui tria Sacramenta admittunt. Plura alia inter *Rigidos* pullularunt Sectarum portenta tam re, quam nomine formidanda.

Rigidos opponuntur *Confessionistæ Molles*, quorum Princeps fuit Melanthon, cui inter præcipuos hujus Sectæ duces accessit Major, Fursterus, Pomeranus, neo-Theologi Lipsienses. Hi contra *Rigidos* docent dari in homine liberum arbitrium, & post fidem, bona opera saltem minus principaliter ad justitiam requiri. Sed, quod hæresi proprium est, nec isti quidem in fidei suæ fundamento concordiam colunt. Alii enim *Majoristæ* dicti, quia Majorem ut ducem sequuntur, docent absolute bona opera ad salutem esse necessaria. At *Adiaphoristæ* repugnant in hoc, quod asserunt Ecclesiæ constitutiones ac cæremonias esse res indifferentes; quas licitum sit pro arbitrio admittere, aut repudiare. Alii inter *Molles* sunt *Quadrifacramentales*, qui ex septem, quatuor Sacramenta recipiunt, Baptismum, Eucharistiam, Claves, & Sacrum Ordinem. Alii *Luthero-Calviniani*, qui Berengarii dogma de Eucharistia sic temperant, ut persuadere velint Calvini hæresim Sacramentariam in Confessione Augustana à Principibus Lutheranis approbatam esse, uti ipse Calvinus in sua adversus Westphalum admonitione de Melanthon testificatur. Alii dicuntur *Medi-Osiandri*, quia cum Osiander hominem essentiali Dei justitia justum esse docuisset, & contra *Illyricani* assererent hominem solum imputativè justum haberi, correxerunt utrosque *Medi-Osiandri*, quasi mediâ viâ docentes, hominem quidem in hac vita tantum imputativè justum reputari, in vita autem beata illum fore justum eâ justitiâ quâ ipse Deus per essentiam justus existit. De his ac pluribus aliis *Molles* illi Lutheri affectæ inter se non molliter digladiantur.

Ab his ac *Rigidis* recedunt *Confessionistæ*, qui *Recalcitrantes* dicuntur, eo quod contra ipsius Lutheri doctrinam ausi sint apertè calcitrare: & quamvis nolint omnino à Confessione Augustana deficere, sic tamen contra priores Sectas, ac contra se mutuo in multis decertant, utin alienis castris militare

litare videantur, quales sunt Osiandri, Stancariani, alique quorum dogmata non recenseo.

Hæc tantum pauca unius Sectæ Capita ex fidei Scriptorum monumentis collegisse, atque in hunc ordinem claritatis causâ redegit sufficit. Ut quisque propria, aut aliena saluti consuleretur, dilucide percipiat, ex uno Luthero ejusque triplici Secta, quot iterum novæ Sectæ inter se toties dissectæ, resectæque assiduo pullulaverint: quæ in perpetuis dogmatum, animorumque dissidiis natæ, & adultæ, potius palæstræ alicujus gladiatoria, quam unius Ecclesiæ speciem habent.

Sed nondum finitæ sunt istæ Sectarum dissensiones, Transeunt ad modernos Nepotes cum antiqua hæresi nova dogmatum dissidia. Hæc inter Hollandiæ Ministros hodie flagrantia, eleganti stylo describit *Fridericus Spanhemius* apud ipsos Sectarios Sacrarum literarum Professor, in *Epistola ad Amicum*, de novissimis illic circa Res Sacras dissidiis, edita Lugduni Batavorum hoc anno 1677.

CONCLUSIO.

ET verò ex harum Sectarum discordiis quot nata fuerint per Europam prælia, quot bellis ac cædibus lacerata Germania, loquuntur ætatis nostræ historia, ac superiorum temporum feræ ruina. Quis enim ignorat ab ipso exordio quid per Germaniam acciderit in rusticano Lutheranorum tumultu, qualia inter confederatos Tigurinos prælia exarserint, quo pacto harum discordiarum occasione Prusiam Germaniæ eripuerit Polonus, Solymanus Hungariam, nec Suecus pauciora vastaverit. Per Galliam verò, & florentes olim Belgarum Provincias, quàm internecinis odiis hæc Sectarum furia sacra omnia ac profana miscuerint, testantur adhuc recentia non minus odiorum, quam præriorum vestigia. Sed quid antiquiora memoramus? Non potuit toto Oceano cohiberi illud rapidissimum Lutherani furoris incendium, ne Angliam universam novis dissidiis, bellis, ac cædibus inflammaret. Recenti adhuc memoriâ retinemus, quàm infectis in se invicem odiis, atque armis incurrent Protestantes, Puritani, Presbyteriani, Independentes, atque ex eodem Germine, Sectarum de novo nascentium confusa progenies: quæ ad illum furoris apicem progressa est, ut non dubitaverit supremum Religionis suæ Caput excutere, ac dicatas sceleri manus Regio sanguine cruentare.

Et erit etiamnum aliquis adeo fatuus & excors, ut serio in animum inducat suum, infinitam Dei Sapientiam reformandæ suæ Ecclesiæ hanc hæresim inter se mutuo dissectarum atque armatarum colluviem in orbem immisisse. Quæ cum antiquam Ecclesiam evertat, neque per se novam, nisi merè Babylonicam constituat, quid aliud restat, quam ut omnem Christi Ecclesiam è mundo eliminet. Quis igitur erit, nisi rationis penitus expertus, qui sibi sinat persuaderi, huic portentose toti capiti Hydræ Spiritum inesse divinum, qui audiri debeat, contra auctoritatem & vocem totius Ecclesiæ Romanæ, quæ constanti Sedecim sæculorum decursu suam Fidem, cælestibus signis comprobata, summo animorum, dogmatumque consensu, per orbem panè universum propagavit.

Restat igitur ut ex his Sectarum dogmatumque dissidiis hæcenus explicatis, hoc porro firmum, in-

viciumque conficiatur argumentum. Tota illa Sectarum collectio pro primo suæ fidei articulo proficitur, se missam à Deo ad reformandum Ecclesiam Romanam. Sed collectio Sectarum sibi mutuo contradicentium non potest esse vera, aut reformatrix Ecclesiæ, ut jam ostensum est. Ergo moderna collectio Sectarum, quæ proficitur se missam à Deo ad reformandum Ecclesiam Romanam, non potest esse vera Christi Ecclesiæ, aut reformationi idonea. Sic enim curvitas esset norma recti; & falsitas, & contradictio regula perfectæ veritatis. Videat ergo in quanto salutis æternæ naufragio versetur, quisquis extra gremium Ecclesiæ Romanæ inter has Sectarum fyrtis miserè fluctuatur.

ARTICULUS IV.

Calumniæ quadam aperta contra doctrinam Ecclesiæ Romanæ à Novatoribus conficta.

Calumniæ prima: In cultu Imaginum.

FAMILIARE est Sectariis quamvis labem Catholicis aspergere, quâ apud ignarum populum deformes aut monstrosi appareant. Colunt hi vetusto majorum ritu imagines Christi ac Sanctorum: hinc fecunda sæges Calumniarum. De Papis, inquirunt, conclamatum est: fugienda hæc hominum pestis: non tantum impii sunt, sed etiam Sacrilegi, neque sacrilegi tantum, sed etiam cultores idolorum; Christiani hominis nomen exuerunt, cum ethnicis infaniunt, infidelium more lapides, & ligna adorant.

At tu, Sectarie, Calumniam loqueris quovis lapide & ligno crassiore. Orant Catholici ad statuas lapideas Sanctorum, infers, ergo statuas lapideas adorant. En tibi in simili forma formosum argumentum: Orant Sectarii in templis ad Aras aut Columnas lapideas, ergo lapideas aras aut Columnas adorant. Errore isto nos facile liberabis, si tu prius errare desinas. Fides nostra est, cultum divinum nulli creaturæ deferendum; si tu aliam nobis invitis affingas, tuum istud figmentum, non nostra religio est. Imaginem Sancti hac ratione veneramus: primo ut ea conspecta ad cultum sancto absentis deferendum moneamur, sicut tibi, Sectarie, visis in conclavi tui Regis effigie subit animum grata quædam ac venerabunda benefici Principis recordatio. Hoc tibi novum crimen, & inauditum genus Sacrilegii? Altero modo imagines ipsas in honore habemus, quia Sanctos homines, & Deo charos representant: sicut tu, Sectarie, Bibliorum volumina, quamvis ex charta & atramento confata, præ aliis libris in honore habes & oscularis, quia in illis descriptum Dei verbum continetur: neque sua altari aut calcibus in sacris litteris derogatur veneratio, quorum Sacrilegum abusum in Rege Balthasare cælestis ultio vindicavit. Quidquid verò nos Sanctis in Imagine deferimus, id volumus universum in Deum ipsum redundare, cujus unius gratiâ præ aliis homines Sanctos honore prosequimur. En quo recidit immanis illa Papisarum impietas, & par cum Ethnicis cultus idolorum.

Esto, inquis, ista ratione Catholici quidam doctiores à cultu Imaginum idololatriæ maculam detergant, at populus passim eo errore dementatur, ut credat imaginibus Numen aliquod, aut pote-